בתולה נשאת פרק ראשון כתובות יא.

אף אנו נאמר איילונית דוכרנית דלא ילדה: **מתני'** [א]הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולין: **גמ'** אמר רב הונא [ב]גר קטן מטבילין אותו על דעת בית דין מאי קמ"ל דזכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו תנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה דהא קיימא לן דעבד ודאי בהפקירא ניחא ליה קמ"ל דהני מילי גדול דטעם טעם דאיסורא אבל קטן זכות הוא לו לימא מסייע ליה הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד מאי לאו דאטבלינהו על דעת בית דין לא הכא במאי עסקינן בגר שנתגיירו בניו ובנותיו עמו דניחא להו במאי דעביד אבוהון אמר רב יוסף הגדילו יכולין למחות איתיביה אביי הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד כתובתן מאתים ואי ס"ד הגדילו יכולין למחות יהבינן לה כתובה דאזלה ואכלה בגיותה לכי גדלה לכי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות מתיב רבא אלו נערות שיש להן קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית ועל הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד יש להן קנס ואי אמרת הגדילו יכולין למחות יהבינן לה קנס דאזלה ואכלה בגיותה לכי גדלה נמי ממחייא ונפקא כיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות אביי לא אמר כרבא התם קנסא היינו טעמא שלא יהא חוטא נשכר רבא לא אמר כאביי כתובה היינו טעמא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: **מתני'** הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאתים דברי רבי מאיר וחכ"א מוכת עץ כתובתה מנה בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן הנישואין כתובתן מנה

ואין

אף אנו נאמר. אף אנו נדרוש את השמות מה לשון איילונית שקראו חכמים לאשה שאינה ראויה לילד: **דוכרנית.** לשון איל תמים דמתרגמינן דכר שלים (ויקרא ה). הרי היא כאיל שאינו יולד: **גמ'** (ט)**(על דעת ב"ד).** אם אין לו אב ואמו הביאתו להתגייר: **מטבילין.** דאין לך גר בלא מילה וטבילה: **על דעת בית דין.** שלשה יהו בטבילתו כדין כל טבילת גר שצריכים ג' והן נעשין לו אב והרי הוא גר על ידיהן ומגעו ביין כשר: **מהו דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה.** וחוב הוא לו ואין אדם נעשה שליח לאדם לחובתו שלא בפניו כלומר שלא מדעתו וקטן לאו בר דיעה הוא: **דהא גבי עבד קי"ל.** בפ"ק דגיטין (דף יג.) דודאי בהפקירא ניחא ליה נוח לו להיות עבד ויהא מותר בהפקר וזימת השפחות מהיות בן חורין להיות מותר בבת ישראל דלא זילא ליה ולא שכיחא ליה להפקירא: **קמ"ל.** הכא דגבי עובד כוכבים קטן לא אמרינן הכי: **דהני מילי.** דניחא ליה בהפקירא: **גדול.** שגדל [במדות] הפקירות וטעים ליה טעמא דאיסורא: **הגדילו.** קטנים שנתגיירו ואפי' עם אביהן: **יכולין למחות.** ולומר אי אפשינו להיות גרים וחוזרין לסורן ואין לנו לענשן בב"ד ואפי' ידינו תקיפה ואם קדש אשה משמיתה אינה צריכה גט להיות כישראל מומר(י): **לכי גדלה.** לא יהבינן לה עד שתגדיל: **שוב אינה יכולה למחות.** ואם מיחתה הרי היא כישראלית מומרת(כ) ליענש בכל עונשי ב"ד: **שיש להן קנס.** נ' כסף אם יאנסו: **הבא על הממזרת.** ואע"ג דלא קרינן ביה ולו תהיה לאשה(ל) שהרי אינה ראויה לקיימה אפילו הכי יש לה קנס כדלקמן [כט:]: **אביי לא אמר כרבא.** דמותיב מקנסא דקסבר לאו תיובתא היא דטעמא דקנסא שלא יהא חוטא נשכר להפטר: **רבא לא אמר כאביי.** דמותיב מכתובה דהתם טעמא מאי תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה וכל זמן שלא מיחתה גיורת היא ועבדינן לה תקנתא: **מתני' הבא על הקטנה.** פחותה מבת שלש שאין ביאתה ביאה שהרי בתוליה חוזרין: **וקטן.** פחות מבן תשע שאמרו חכמים אין ביאתו ביאה ובא על הגדולה: **ומוכת עץ.** שנתקע לה עץ באותו מקום: **כתובתן מאתים.** אם נשאו לאיש אחרי כן לא אבדו בכך את כתובתן אם נשאה סתם ולא פירש לה כלום: **בתולה.** שהיא אלמנה או גרושה או חלוצה: **מן הנישואין.** כגון שנכנסה לחופה ומת בעלה בחזקת שלא נבעלה: **כתובתה מנה.** אם ניסת לאחר סתם כתובתה מנה דבחזקת בעולה קיימא משנכנסה לחופה:

ואין

מטבילין אותו על דעת ב"ד משום דזכות הוא. ותימה דהא זכייה הוי מטעם שליחות דכיון דזכות הוא לו אנן סהדי דעביד ליה שליח כדמוכח בפ"ק דב"מ (דף יב.) גבי חצר משום יד איתרבאי ולא גרע משליחות וא"כ היאך זכין לקטן והלא אין שליחות לקטן כדאמרינן באיזהו נשך (שם עא:) ועוד דאכתי עובד כוכבים הוא ואמרי' התם דקטן דאתי לכלל שליחות אית ליה זכייה מדרבנן עובד כוכבים דלא אתי לכלל שליחות אפילו זכייה מדרבנן לית ליה ונראה לר"י דהכא נמי דזכין לו מדרבנן כדאמרינן התם דקטן אית ליה זכייה מדרבנן ואע"ג דאכתי עובד כוכבים הוא הא אתי לכלל שליחות א"כ כיון דבהך זכייה נעשה ישראל הוה ליה כישראל גמור לענין זכייה וא"ת היכי הוי גר מדרבנן ושרינן ליה בבת ישראל וקידושיו קידושין הא מן התורה עובד כוכבים הוא וי"ל דקסבר כמ"ד בהאשה רבה (יבמות דף פט:) דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה וכי פריך מאי קמ"ל הוה מצי לשנויי קמ"ל דיש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה ומיהו מתרי טעמי נקט והא דאמרי' בריש בן סורר (סנהדרין דף סח: ושם) גבי גזל הגר אם אין לאיש גואל איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואל אבל קטן אי אתה צריך לחזור אחריו כו' משכחת לה גר קטן מן התורה במעוברת שנתגיירה [א]כדאמרי' בפרק הערל (יבמות דף עח. ושם) עובדת כוכבים מעוברת שנתגיירה בנה אין צריך טבילה והוי גר מן התורה דישראל גמור הוא ואית ליה ממון מן התורה כגון שירש את אמו ואי אתה צריך לחזור עליו שאין לו יורשין שאינו מוליד ואחיו מן האם אין יורשין אותו ולפי ספרים דגרסינן בב"מ (דף עא:) זכייה מיהא אית ליה ולא גרס מדרבנן ניחא דמצי למימר דאית ליה זכייה מן התורה ועובד כוכבים קטן כיון דבא להתגייר חשבינן ליה כישראל קטן ואע"ג דזכייה הוי מטעם שליחות ואין לו שליחות מן התורה ה"מ בדבר שיש בו קצת חובה כגון להפריש תרומתו דשמא היה רוצה לפוטרה בחטה אחת או שמא היה רוצה להעדיף אבל הכא שזכות גמור הוא לו יש לו שליחות: **מהו** דתימא עובד כוכבים בהפקירא ניחא ליה. ואע"ג דרבנן פליגי אר' מאיר בפ' קמא דגיטין (דף יג. ושם) ולית להו טעמא דבהפקירא ניחא ליה ה"מ גבי עבד שאינו חושש בהפקירא שמפקיע עצמו מן השעבוד אבל גבי עובד כוכבים שאינו משועבד ניחא ליה בהפקירא וכן נראה דאי לא תימא הכי היכי מייתי סייעתא מההוא דגיורת דלמא רבנן היא דאפילו בגדול לית להו בהפקירא ניחא ליה: **אבל** קטן זכות הוא לו. והא דתנן בפרק קמא דגיטין (ג"ז שם) האומר תנו גט זה לאשתי ושיחרור זה לעבדי רצה לחזור בשניהם יחזור דברי רבי מאיר היינו בעבד גדול דבקטן מודה רבי מאיר דזכות הוא לו דלא ניחא ליה בהפקירא כדאמרינן הכא משום דלא טעים טעמא דאיסורא א"נ איירי אף בעבד קטן וכגון שהוא של כהן דחוב הוא לו שיצא לחירות לפי שמפסידו מלאכול בתרומה: **לכי** גדלה. וא"ת והלא כבר גדולה היא שהיא נערה כיון שהיא בת קנס ומפרש ר"י לכי גדלה ונהגה מנהג יהודית: **אביי** לא אמר כרבא שלא יהא חוטא נשכר. משמע דרבא לית ליה טעמא דשלא יהא חוטא נשכר וקשה דאמרי' בפ' שור שנגח ד' וה' (ב"ק דף לח: ושם) קסבר רבי מאיר כותים גירי אמת הן וקנס הוא דקניס ר"מ בממונם לענין שור שנגח שלא יטמעו בהן ופריך אלו נערות שיש להן קנס הבא על הכותית ואי קניס ר"מ בממונם ה"נ ניקנוס ומשני דהכא לא בעי למקנס שלא יהא חוטא נשכר והשתא לרבא דלית ליה הכא טעם דחוטא נשכר היכי מני משני התם וי"ל דהתם אית ליה שפיר האי טעמא כיון דבדין יש להן קנס דגרי אמת הן אלא דבעי' למקנס להו סברא הוא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר מוקמינן לה אדינא אבל הכא סבירא ליה לרבא דמשום טעמא שלא יהא חוטא נשכר אין ליתן לה כיון דמן הדין לית לה שהרי עובדת כוכבים גמורה היא אם תמחה ובפ' אלו נערות (לקמן דף לו:) דלית ליה לרבא שלא יהא חוטא נשכר גבי שבויה משום דמוקמינן לה בקדושתה:

ושמואל

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פי"א מהל' אישות הל' ח' סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' סו סעי' ג:

סג ב מיי' פי"ג מהל' איסורי ביאה הל' ז סמג לאוין קח טוש"ע יו"ד סי' רסח סעי' ז:

סד ג מיי' פ"ד מהל' זכיה הל"ב סמג עשין פ"ב טוש"ע חו"מ סי' רמג סעי' א וטוש"ע יו"ד סי' רסח סעי' ז':

סה ד ה ו ז מיי' פ"י מהל' מלכים הל"ג טוש"ע יו"ד סי' רסח סעי' ז':

סו ח מיי' פי"א מהל' אישות הל"ו טור אה"ע סי' סו:

סז ט מיי' פי"א מהל' אישות הל"ב סמג עשין מח טוש"ע שם סי' סו סעיף ד:

סח י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ה:

סט כ מיי' שם הל' א טוש"ע שם סעי' ג:

◆

מסורת הש"ס

א) [ע' תוס' גיטין ה: ד"ה והא קי"ל], ב) [ערכין כט. יבמות קיח: וש"נ], ג) [גיטין יג. ע' תוס' שם], ד) [קשה א"כ מתי תדע שעת המחאה דהא בקטנות אינה יכולה למחות כר"י ר"ל כגון שהתחילה מנהג גויות יום לפני גדלותה וכן נהגה יום או יומים לאחר גדלותה. תוי' עפ"ג], ה) לקמן כט. ב"ק לח., ו) [יבמות לג: וש"נ], ז) [יבמות פט. לקמן לט: נד.], ח) [לקמן יג.], ט) [נ"א גר קטן], י) כפ"א: משומד, כ) כפ"א: משומדת, ל) [דברים כב], מ) [וע' תוס' ב"ק קט: ד"ה קטן ותוס' סנהדרין סח:].

◆

גליון הש"ס

גמ' שלא יהא חוטא נשכר. פ"ב דחלה מ"ז נדה דף ד ע"ב: תוס' ד"ה לכי גדלה. וא"ת והלא כבר גדולה. עיין נדה מד ע"ב תוס' ד"ה שלשים יום:

◆

מוסף רש"י

זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם שלא בפניו. אין אדם יכול ליעשות שלוחו שלא מדעתו לדבר שהוא חובה לו או הפסד (קדושין כג.). דאין אדם נעשה שליח לחבירו שלא מדעתו להפסידו, אבל להרויחו אנן סהדי דניחא ליה לפיכך זכין ואין חבין (חולין פג.). דבר שהוא לרעתו קרוי חובה (לעיל י: ובעי"ז ב"מ י'). דבר שהוא טוב לו שאינו ספק בו (סוטה כה.). **אלו נערות.** דוקא נערה, משהביאה שתי שערות עד שתבגר, והם ששה חדשים שבין נערות לבגרות, אבל קטנה ובוגרת אין להם קנס. **שיש להן קנס.** אם אנסה אדם נותן לאביה חמשים כסף דכתיב (דברים כב) ונתן האיש השוכב וגו' (לקמן כט.). **ועל הנתינה.** מן הגבעונים והיא אסורה לקהל דדוד גזר עליהם כדאמרינן ביבמות (עח:) ועל שם ויתנם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים וגו' (יהושע ט) קרי להו נתינים (לקמן כט.). **ועל הכותית.** קסבר גירי אריות הן וישנן בכלל לא תתחתן בם (שם). **ועל השבויה.** ישראלית שנפדית פחותה מבת שלש שנים, דבחזקת בתולה היא, שאפילו נבעלה בשביה בתוליה חוזרים (שם).

תוספות רי"ד

הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות ג' שנים ויום אחד כתובתן מאתים ויש להן טענת בתולים. פי' בחזקת בתולות הן. ואם נמצאת בעולה אומר לה מקחי מקח טעות ואבדה כל כתובתה. אמר ר"ה גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד. פי' אע"פ שאין לו אב ואם כגון תינוק שנמצא מושלך או ששבו ישראל קטני פלשתים ב"ד מלין אותם והם כישראל לכל דבר. והמורה פי' מטבילין אותו. דאינו גר עד שימול ויטבול. עיין פרק החולץ (דף מז) ובפ"ח דיבמות (דף ע"א). מאי קמ"ל דזכין לאדם שלא בפניו תנינא זכין לאדם שלא בפניו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו. מ"ד בהפקירא ניחא ליה וחוב הוא לו. פי' שאין אדם נעשה שליח לחובתו שלא בפניו כלומר שלא מדעת. קמ"ל דה"מ גדול דטעים טעמא דאיסורא אבל קטן זכות הוא [לו]. אמר ר"י ואם הגדילו. פי' הקטנים שנתגיירו ואפי' עם אביהן יכולין למחות. פי' יכולין לומר אי אפשינו להיות גרים ואין לנו לעונשם בב"ד. ואפילו ידינו תקיפה. ואם קידש אשה משמיחה אינה צריכה גט להיות כישראל מומר. ודוקא שלא הגיעו לכלל שתי שערות אבל אם הגדילו ולא מיחו אין יכולין למחות ואם מיחו הרי הן כישראל מומר וקדושי' קדושין. (א) והגדילו דר"י לאו דוקא שבאו לכלל עונשין אלא שבאו לכלל דעת ועדיין לא באו לכלל עונשין: **מתני'** הגדול שבא על הקטנה וקטן שבא על הגדולה ומוכת עץ כתובתן מאתים. דברי ר"מ וחכ"א מוכת עץ כתובתן מנה. פי' קטנה פחותה מבת ג' שנים ויום אחד שאין ביאתה ביאה שהרי בתוליה חוזרין. וקטן פחות מבן ט' שאמרו חכמים אין ביאתו ביאה לקנות קנין גמור. כגון אם בא על יבמתו דהתם אמרי' אין ביאתו ביאה (ב) חשובה לקנות לגמרי. פי' לא גרעה אותה ביאה ממאמר בגדול. שכמו שמאמר בגדול פוסלה על שאר האחין. כך ביאת [פחות] בן ט' פסלה על האחין. עיין בס"פ האשה רבה: מוכת עץ שנתקע לה עץ באותו מקום ויצאו בתוליה כתובתה מאתים. פי' לא הפסידו כתובתן אם נישאו סתם וחכ"א מוכת עץ כיון שאיבדה בתוליה כתובתה מנה:

א) ובדברי רבינו אלו נתיישב קושיית התוס' כאן בד"ה קשה וע"ש. ב) ע"ש ביבמות דף ט' דמיירי שם בביאת בן תשע דעשו כמאמר בגדול אבל בפחות מבן תשע לא מיירי התם כלל וצ"ע.